

Sosiaali -ja terveysministeriö

kirjaamo.stm@gov.fi

STM:n lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta (VN/36421/2023, STM118:00/2023)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettuja lakeja. Valtiontalouden tasapainottamiseksi yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen saamisperusteita tiukennettaisiin. Lisäksi säännöstä, jonka mukaan Kansaneläkelaitos voi ottaa huomioon yrittäjän työtulot täsmennettäisiin. Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

Eläketurvakeskus lausuu asiassa työeläkejärjestelmän näkökulmasta.

Voimassa olevan yleisestä asumistuesta annetun lain 12 § 4 momentissa säädetään, että yrittäjän tulot arvioidaan yrittäjän eläkelain (YEL; 1272/2006) mukaan vahvistetun työtulon mukaan. Esityksen mukaan Kansaneläkelaitokselle ehdotetaan mahdollisuutta poiketa vahvistetusta työtulosta yksittäistapauksissa, jos yrittäjän tulotasoa kuvaavista muista tiedoista ilmenee, että yrittäjän tulotaso on olennaisesti korkeampi eli vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna.

Eläketurvakeskus näkee tärkeänä, että sosiaaliturvan määräytyminen yrittäjien osalta jatkossakin pohjautuisi yhdenmukaisiin perusteisiin ja yrittäjän eläkeläissa säädettyyn vahvistettuun YEL- työtuloon. Yrittäjille vahvistettu YEL-työtulo on ollut kattavasti ja vakiintuneesti yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan määräytymisen perustana. Eläketurvakeskus korostaa, että yrittäjän eläkeläisiin on hiljan tehty täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on juuri ollut saattaa yrittäjän vahvistettu työtulo vastaamaan paremmin oikeaa tilannetta ja vähentää alivakuutettujen yrittäjien määrää. Lakiin on otettu myös säännös koskien työtulon säännöllistä tarkistamista eläkelaitosten toimesta. Siten ehdotus, jonka perusteella yhdellä toimijalla olisi sosiaalivakuuttamisen piirissä mahdollisuus kuitenkin poiketa yrittäjän eläkelain mukaan vahvistetusta YEL-työtulosta, toisi harkinnanvaraisuutta sosiaaliturvan toimeenpanoon ja aiheuttaisi epäselvyyttä sosiaaliturvan määräytymistä koskien YEL- vakuutettujen piirissä.

Eläketurvakeskuksessa on tehty useita tutkimuksia koskien eläkkeensaajien toimeentuloa. Esimerkiksi eläkeläisten toimeentulon kehitystä koskevan tutkimuksen (Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo, kehitys vuosina 1995 – 2020, ETK:n tutkimuksia 06/2022) mukaan pienituloisuus on keskimäärin yleisempää yksin asuvien eläkeläisten keskuudessa, erityisesti alle 55-vuotiaiden ja 85

vuotta täyttäneiden keskuudessa. Lisäksi määrällisesti suurin yksittäinen pienituloisten ryhmä oli tutkimuksen mukaan yksin asuvat ja heistä valtaosa on vanhuuseläkeikäisiä naisia. Näin ollen Eläketurvakeskus kiinnittää huomiota hallituksen esityksessä ehdotettujen eri sopeutustoimien kokonaisvaikutusten arviointiin eläkkeensaajien asumistukea saavien kannalta. Samanaikaisesti esityksessä ehdotettujen asumistukien tiukennusten lisäksi eläkkeensaajien asumistuki on indeksijäädetytty vuoteen 2027 saakka ja terveydenhuollon asiakasmaksuja on ehdotettu korotettavaksi.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Johtaja

Maijaliisa Takanen

Osastopäällikkö